

Vláda potají chystá změnu Ústavy. Chce posílit svoje vojenské pravomoci na úkor Parlamentu i občanů

prolibertate.cz/2022/04/vlada-potaji-chysta-zmenu-ustavy-chce-posilit-svoje-vojenske-pravomoci-na-ukor-parlamentu-i-obcanu

VLÁDA POTAJÍ CHYSTÁ ZMĚNU ÚSTAVY. CHCE POSÍLIT SVOJE VOJENSKÉ PRAVOMOCI!

Chce mít možnost svévolně vysílat naše vojsko na území cizího státu.

Chce mít možnost svévolně umožnit pobyt cizích vojsk na území ČR, včetně přeletů cizích vojsk nad naším územím.

Jedná se o další pokus o obcházení vůle občanů, o další ukrajování zásad demokratického právního státu, o postupnou koncentraci moci v rukou několika jedinců a odstavení opozice i celého parlamentu.

Novela pandemického zákona byla jen začátek. Tohle je krok další. Na cestě k omezení vůle občanů a posílení pravomocí ministrů. Na cestě k totalitě.

Budeme bránit hodnoty demokratického právního státu všemi dostupnými prostředky.

#prolibertate

PROLIBERTATE

O co vláda usiluje změnou Ústavy?

- **Chce mít možnost svévolně vysílat naše vojsko na území cizího státu.**
- **Chce mít možnost svévolně umožnit pobyt cizích vojsk na území ČR, včetně jejich pohybu a přeletů přes naše území.**
- **O těchto otázkách dosud rozhoduje Parlament, tedy orgán zastupující občany České republiky s volebním právem, neboť poslanci a senátoři jsou volení zástupci lidu. Vláda smí rozhodovat jedině v Ústavou výslovně stanovených případech.**
- **Jedná se o další nepochopitelný pokus o obcházení vůle občanů České republiky, o další ukrajování zásad a principů demokratického právního státu, pokus o plíživou koncentraci moci v rukou několika jedinců a odstavení opozice.**
- **Jedná se o další pokus o narušení rovnováhy mezi mocí zákonodárnou, výkonnou a soudní.**

Pochybuje ještě někdo o tom, že současná vláda se v totalitních systémech doslova našla?

Podrobnější rozbor návrhu

V připomínkovém řízení se aktuálně nachází návrh změny Ústavy České republiky z pera Ministerstva obrany. Změny se mají zatím týkat výhradně článku 43 Ústavy, který upravuje vojenské kompetence vlády České republiky. A i když MO zpracovalo poměrně podrobnou důvodovou zprávu, jsme přesvědčeni, že tato zpráva změny, které bez výjimky posilují roli vlády, nevysvětluje.

Čeho se změny týkají?

Pro pochopení změn je třeba chápat základní právní princip, na němž je řízení vojenských operací ústavně založeno. Tímto principem je, že pravomoci související s nasazením ozbrojených sil v zahraničí nebo s příchodem cizích vojsk na naše území spočívají především na Parlamentu České republiky. Tedy na orgánu, jehož členové jsou přímo volenými zástupci občanů ČR. Ústava pak ponechává část omezených pravomocí vládě, přičemž však obsahuje kontrolní pojistky proti zneužití těchto pravomocí.

Návrhy změn mají následující dopady:

- **rozšiřují pravomoci vlády**
- **omezují pojistku v podobě kontroly ze strany Parlamentu**

První změna směřuje k odstranění ustanovení písmen a) až c) v odst. 4 článku 43 Ústavy. Vláda by tak, bude-li novela schválena, mohla rozhodovat o vyslání ozbrojených sil ČR mimo naše území (a o pobytu cizích sil na našem území) na dobu maximálně 60 dnů **bez jakéhokoliv omezení**. Dosud tak smí učinit pouze v případě, že tím dochází k plnění závazků z mezinárodních smluv, jde o mírové

operace schválené mezinárodní organizací se souhlasem přijímacího státu, nebo jde o záchranné práce při různých živelních či průmyslových pohromách.

Druhou změnou je **rozšíření pravomoci vlády rozhodovat o pohybu cizích** vojsk na našem území (vč. přeletu přes naše území). Zatímco dosud musela vláda rozhodovat o každém takovém pohybu, novela jí má umožnit jakýsi paušální souhlas (bez jakéhokoliv omezení). Vláda současně může přenést pravomoc odsouhlasit konkrétní přechod nebo přelet na jiný orgán (aniž by bylo vůbec stanoveno, kdo jím může být).

Třetí změnou pak dochází ke změně lhůty, do kdy musí vláda o svých rozhodnutích informovat Parlament (který má právo tato rozhodnutí zrušit). Dosud tak vláda musí učinit „neprodleně“. Po novele bude muset informovat „bez zbytečného odkladu“. Na první pohled jde o ryze kosmetickou změnu. V praxi má ale změna poměrně závažné důsledky.

Jak se změna může projevit?

Pokud by dnes vláda chtěla vyslat část našich ozbrojených sil do zahraničí, směla by tak udělat pouze v případě, že s tím přijímací stát souhlasil (buď tím, že s námi uzavřel smlouvu o společné obraně proti napadení, nebo individuálně v každém konkrétním případě), nebo jsou síly vysílány za účelem záchrannářských prací. V podstatě ihned po vydání takového rozhodnutí (tedy neprodleně, teorie počítá s poskytnutím informací v horizontu maximálně několika hodin) musí také informovat Poslaneckou sněmovnu a Senát. Každá z komor pak může, **nezávisle na té druhé**, toto rozhodnutí zrušit.

Po schválení novely bude moci vláda vyslat ozbrojené síly vlastně kamkoliv, dokonce i bez souhlasu přijímacího státu. Pokud toto rozhodnutí učiní v pátek a Sněmovně a Senátu ho sdělí v pondělí po víkendu, nesporně jednala „bez zbytečného odkladu“. Časový odstup může být i větší (např. při dovolené předsedy vlády apod.). Pokud

v takovém případě Senát rozhodnutí zruší, nebude mít toto zrušení praktický efekt, protože lze předpokládat, že ozbrojené síly se již během víkendu mohou přesunout fakticky kamkoliv a způsobit mezinárodní konflikt. Bez Parlamentu, bez občanů.

Co na to důvodová zpráva?

Základním argumentem vlády je nezbytnost, „aby stát mohl v těchto nových podmínkách reagovat flexibilně, rychle a efektivně i vzhledem k tomu, že varovací doba se zásadně zkrátila. Současné znění čl. 43 Ústavy ČR, zavedené ústavním zákonem č. 300/2000 Sb., omezuje možnosti vysílání ozbrojených sil ČR na základě rozhodnutí vlády s následnou parlamentní kontrolou na velmi úzký okruh operací, který neumožňuje dostatečně rychlou reakci na současná rizika.“

Z toho však vůbec není zřejmé, proč by měl být Parlament informován o rozhodnutí vlády později, než dosud (a ztratit tak možnost účinně „zatăhnout za záchrannou brzdu“). Nebo jaké operace, které vláda považuje za natolik urgentní, že o nich nemůže rozhodnout Parlament, jí v současném znění Ústavy chybí. Samozřejmě, Ústava ČR například neumožňuje vládě rozpoutat agresivní válku. Věříme však, že zrovna tam vláda návrhem novely nesměřovala.

Důvodová zpráva obsahuje i další argumenty: *„Podle dosavadní úpravy by například bylo mimořádně obtížné včasné vyslání ozbrojených sil ČR za účelem záchrany životů občanů ČR protiprávně zadržovaných v zahraničí nebo občanů, jejichž životy jsou v ohrožení v důsledku živelních katastrof, průmyslových havárií a jiných událostí s podobnými důsledky. Taková situace již v minulosti v různých formách nastala a nedá se vyloučit, že se bude opakovat.“*

Není přitom zřejmé, proč by v případě záchrany životů našich občanů při živelních či průmyslových katastrofách nemohla vláda postupovat dle aktuálního čl. 43 odst. 4 písm. c) Ústavy.

„V případě záchrany občanů ČR protiprávně zadržovaných v zahraničí mají sice primární odpovědnost za jejich záchranu bezpečnostní orgány státu, na jehož území k protiprávnímu zadržování dochází, avšak tyto bezpečnostní orgány nemusí být schopné nebo ochotné záchrannou operaci uskutečnit a v případě tzv. zhroutených států dokonce ani nemusejí být k dispozici.“

Zde zase vláda presumuje, že vyšle naše vojsko na území cizího státu bez jeho souhlasu proto, aby nahradilo činnost vlastních orgánů takového státu, a to namísto policejních orgánů. Představu, že by na území České republiky vtrhla například íránská armáda proto, že u nás došlo k únosu jejich občana a tamější vláda považuje činnost naší policie za nedostatečně údernou, považujeme za absolutně nepřijatelnou i z hlediska mezinárodního práva.

Tato, ani další argumentace, pak nevysvětlují, proč by v konkrétních extrémních a výjimečných situacích neměl rozhodovat Parlament tak, jak mu to dnes umožňuje čl. 43 odst. 3 Ústavy ČR. Jde totiž vždy o situace, kdy by naše vojska pobývala na území cizího státu i bez jeho souhlasu (tedy zřejmě proti jeho vůli), což je krok, který přímo může vést k rozpoutání války.

Už vůbec nelze v odůvodnění dohledat argument, proč by vláda nemohla a neměla schvalovat průjezd či přelet cizích vojsk v každém individuálním případě.

Závěr

Jsme přesvědčeni, že takto zásadní posílení pravomocí vlády na úkor Parlamentu České republiky nemůže proběhnout bez opravdu řádné diskuse a bez toho, aby každá jednotlivá změna byla zcela jednoznačně a důvěryhodně vysvětlena. Bohužel, i na tomto příkladu se ukazuje, že vláda si zvykla na zrychlené projednávání zákonů,

včetně těch nejzásadnějších, v režimu nouzového stavu. To je ovšem praxe, jejíž udržování odporuje základním principům demokratického právního státu.

Přenesení pravomocí z orgánů, jejichž členové jsou přímo voleni (Parlament ČR), na vládu je obecně krokem, který směřuje k omezení demokratických hodnot. Je-li takové přenesení nezbytné pro ochranu jiných demokratických hodnot a neexistuje-li jiné, k právům šetrnější řešení, pak může být přijatelné. Ani jedna podmínka ale splněna není.

Projde-li tedy tato novela, bude to jen další krok (po schválení novely pandemického zákona a zavedení cenzury) od demokracie k totalitě. Další krok k bezprecedentnímu posílení pravomocí moci výkonné na úkor moci zákonodárné bez možnosti její účinné kontroly a k popření principu rovnováhy mocí zákonodárnou, výkonnou a soudní. A to navíc krok v tak zásadní oblasti, jakou je ústavně nastavená procedura související s válkou a ozbrojenými silami České republiky.

(Zdrojové informace o projednávaném návrhu najdete [zde](#))

Současné znění částí ústavního zákona č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění pozdějších ústavních zákonů, s vyznačením navrhovaných změn a doplnění

Čl. 43

(1) Parlament rozhoduje o vyhlášení válečného stavu, je-li Česká republika napadena, nebo je-li třeba plnit mezinárodní smluvní závazky o společné obraně proti napadení.

(2) Parlament rozhoduje o účasti České republiky v obranných systémech mezinárodní organizace, jíž je Česká republika členem.

(3) Parlament vyslovuje souhlas

a) s vysláním ozbrojených sil České republiky mimo území České republiky,

b) s pobytem ozbrojených sil jiných států na území České republiky, nejsou-li taková rozhodnutí vyhrazena vládě.

~~(4) Vláda rozhoduje o vyslání ozbrojených sil České republiky mimo území České republiky a o pobytu ozbrojených sil jiných států na území České republiky, a to nejdéle na dobu 60 dnů, jde-li o~~

~~a) plnění závazků z mezinárodních smluv o společné obraně proti napadení,~~

~~b) účast na mírových operacích podle rozhodnutí mezinárodní organizace, již je Česká republika členem, a to se souhlasem přijímajícího státu,~~

~~e) účast na záchranných pracích při živelních pohromách, průmyslových nebo ekologických haváriích.~~

(4) Vláda rozhoduje o vyslání ozbrojených sil České republiky mimo území České republiky a o pobytu ozbrojených sil jiných států na území České republiky, a to nejdéle na dobu 60 dnů.

(5) Vláda dále rozhoduje

~~a) o průjezdu ozbrojených sil jiných států přes území České republiky nebo o jejich přeletu nad územím České republiky,~~

a) o průjezdech ozbrojených sil jiných států přes území České republiky, jejich přeletech nad územím České republiky a o způsobu povolování jednotlivých průjezdů a přeletů,

b) o účasti ozbrojených sil České republiky na vojenských cvičeních mimo území České republiky a o účasti ozbrojených sil jiných států na vojenských cvičeních na území České republiky.

~~(6) O rozhodnutích podle odstavců 4 a 5 informuje vláda neprodleně obě komory Parlamentu. Parlament může rozhodnutí vlády zrušit; ke zrušení rozhodnutí vlády postačuje nesouhlasné usnesení jedné z komor přijaté nadpoloviční většinou všech členů komory.~~

(6) O rozhodnutích podle odstavců 4 a 5 informuje vláda bez zbytečného odkladu obě komory Parlamentu. Parlament může rozhodnutí vlády zrušit; ke zrušení rozhodnutí vlády postačuje nesouhlasné usnesení jedné z komor přijaté nadpoloviční většinou všech členů komory.